

Gespleten bamboe

Fries maakt tijdloze hengels

TEKST en FOTOGRAFIE: Hyppo Wanders

Volgens sommige fijnproevers worden de mooiste vishengels nog steeds van gespleten bamboe gemaakt. Slechts een enkeling beheerst dit unieke ambacht nog. Leen Huisman is er een van.

Voor het eerst in mijn leven rijd ik over de afsluitdijk wat mij een wonderlijk fraai schouwspel oplevert. De ochtendmist is op de vlucht voor de zon en het spiegelende wateroppervlak gaat naadloos over in firmament. Ik ben onderweg naar Tjerkwerd. Ook al zo'n plek waar ik nog nooit eerder geweest ben. Doel is een bezoek aan Leen Huisman, begenadigd bouwer van splitcane hengels, in de hoop meer te weten te komen over het fenomeen splitcane. Vissen loopt als een rode draad door Huisman zijn leven. Periodes waarin hij veel viste wisselen af met minder drukke periodes. Tegenwoordig vist hij minder maar wel gericht als gevolg van zijn werkzaamheden. En met drie kinderen en vijf kleinkinderen valt er nogal wat te klussen links en rechts.

Snoepwinkel

Het is begonnen in Oudewetering. "Ik was daar als kind altijd met bamboestokken bezig, hoe ik ze in elkaar kon zetten en oogjes er op kon wikkelen. Zelf een snoekhengel maken, dat fascineerde mij als kind al. Ik keek naar de naaimachine van mijn

moeder en bedacht me 'als ik dat deel er van af zaag, dan heb ik een heel mooi mechanisme voor het opwinden van mijn vislijn'. En op die manier kijken en denken ben ik mijn hele leven blijven doen. Omdenken noem ik dat."

Het maken van één splitcane hengel kan meer dan 40 manuren bedragen.

In diezelfde tijd liep ik dagelijks langs een hengelsportzaak. Omdat alles bij mij in het teken van vissen stond, bleef ik natuurlijk altijd hangen voor de etalage die gevuld was met onder meer bamboehengels. En daar, tussen die dikke stokken, stond zo nu en dan ook iets duns. Fragiel bijna. En elegant. Daar, met mijn neus tegen die etalageruit aangedrukt, ontstond mijn passie voor splitcane."

Afvalbak

Experimenteren en zelf dingen maken zat er dus al vroeg in. "Ik studeerde industriële vormgeving in Eindhoven. Mijn eerste reel maakte ik in 1968 van materiaal uit de afvalbak tijdens een middagpauze op de academie. Het is een eenvoudige reel die uit twee delen aluminium en pvc bestaat."

Vanaf medio jaren 80 start Leen met de bouw en verkoop van titanium reels. Zijn hart ligt nog steeds bij de hengels maar het geld wordt verdiend met de reels. Daar is de meeste vraag naar. Dat geeft hem ook de ruimte om veel te experimenteren met uiteenlopende materialen en de afwerking ervan. Wat hoogwaardige reels -meestal unieke exemplaren- oplevert die in opdracht gegraveerd kunnen worden met een gewenste afbeelding of tekst.

With a little help from my friends

De splitcane hengelbouw kent een hele lange traditie die de moeite waard is om te bestuderen. En dat kan ook makkelijk want er is tegenwoordig veel kennis beschikbaar

Splitcane is een verzamelnaam voor vishengels die gebouwd zijn op een basis van gespleten bamboe. Er bestaan honderden verschillende soorten bamboe, favoriet voor de hengelbouwer is *Arundinaria amabilis*. Deze soort groeit alleen in de vallei van de Sui rivier in de Chinese provincie Guangdong.

De bamboepaal wordt gespleten in driehoekige strips die daarna onderling verlijmd worden. Het geheel wordt ontdaan van knopen en geschaafd naar een vooraf vastgelegde tapering. Met afwisselende warmtebehandelingen wordt de hengel gerecht. Na dit proces wordt de hengel afgebouwd met bussluitingen, handvat, reelhouder en ogen.

Het maken van een splitcane hengel kan meer dan 40 manuren beslaan, afhankelijk van het type.

via boeken en natuurlijk via het internet. Huisman bouwt niet alleen hengels, vaak krijgt hij ook het verzoek een hengel te restaureren. Soms betreft het splitcane hengels uit de 19e eeuw, dat vergt het nodige onderzoek voordat hij aan de slag gaat.

Die kennis lag niet altijd voor het oprapen. Zeker niet toen hij wilde beginnen met de bouw van splitcane hengels. In die periode was Frans Domhof een bekend hengel-sportauteur en een van de weinige in Nederland die splitcane hengels bouwde. Met heel veel moeite wist Huisman het adres van Frans Domhof te achterhalen. Het werd een kort maar indrukwekkend bezoek waarin Domhof de aspirant hengelbouwer toesprak met de woorden: "Ik kan u niet helpen, maar ik heb een vriend in Den Bosch. Piet Veugelers. Zoek het maar uit." Twee dagen na het bezoek overleed Domhof.

Veugelers werd een goede vriend van Huisman en deelde graag al zijn kennis. Veel daarvan is afkomstig uit het boek 'A Master's Guide to Building a Bamboo Fly Rod' van

Garrison en Carmichael. Dit boek opende voor hem de deuren om door te dringen in deze materie.

Uniek

Leen en Ella Huisman zijn nu beide 70 jaar en besteden de laatste 10 jaar al hun tijd aan de productie van reels en splitcane hengels. Als bedrijf zouden ze nog kunnen groeien maar hun hart ligt bij de productie van exclusieve modellen. Merendeels werken ze in opdracht en natuurlijk kan Huisman het niet nalaten dingen te maken die hij eenvoudig weg leuk vindt. Massaproductie is niet mogelijk, elk onderdeel wordt met de hand gemaakt. Zelfs mechaniseren heeft niet de voorkeur. "Ik heb hier een complete schaafmachine staan waardoor je drie of vier hengels per week zou kunnen maken. Maar ik vind dat niet leuk. Ik kan trouwens niet zoveel hengels kwijt, daarvoor bezoek ik te weinig internationale beurzen. En zo groot is de markt nu ook weer niet. Vergeet niet dat de beroemde hengelfabrikant Hardy in zijn topjaren slechts 38 hengels per week maakte. Splitcane hengelbouw is nooit een grote industrie geweest."

"Nederland heeft bijvoorbeeld ook nooit een echte splitcane-cultuur gekend. Desondanks heeft er wel een splitcanefabriek bestaan in Amsterdam: Mol & Wilco. Die redde het niet. Splitcane hengels bouw je namelijk niet om het geld maar voor de passie. Als die ontbreekt, kun je er beter subiet mee ophouden.

In de ons omringende landen bestaat wel een rijke historie op splitcanegebied. In Denemarken werden splitcane hengels zelfs fabrieksmatig gebouwd. Allemaal landen met rivieren gevuld met zeeforel en zalm. Nederland mist die cultuur van het vissen op forel of zalm. De vliegvisserij is in Nederland pas laat opgekomen, net als de recreatieve visserij. Men viste voor de pot, zo eenvoudig is het."

Dat splitcane onlosmakelijk verbonden is met de vliegvisserij gaat voor Leen niet helemaal op. Zo bouwde hij in opdracht ook speciale hengels voor andere vormen van hengelsport. Bijvoorbeeld voor het vissen op barbeel. "De hengel is voorzien van agaaten die ik uit de nalatenschap van Mol & Wilco heb weten te redden."

Mocht die voorraad uitgeput raken dan heeft Leen nog een uitwijkmogelijkheid. In Italië ontmoette hij op een beurs Luciano Ottolini die agaaten met de hand maakt. Op dergelijke beurzen ontmoet je de meest uiteenlopende ambachtsmannen. Zo liep hij tegen een verzameling reels op die gedraaid zijn uit een geïmpregneerd blok hout. "Daar ga je over nadenken, want die techniek zou fraai kunnen zijn voor reelseats die ik zelf draai. Zo vind je nog eens iets en komt van het een het ander."

Zijn atelier ziet er overzichtelijk uit. Professionele draaibanken liggen keurig afgedekt. Opvallend is de grote hoeveelheid genummerde bamboepalen die netjes in gelid aan het plafond hangen. Een bamboe paal ligt klaar voor verwerking. Leen legt uit waarom deze paal geschikt is: hij is recht, heeft relatief weinig knopen en het hout is vrij van littekens die op interne zwakheden kunnen duiden. Een dergelijke paal kan de basis zijn van een trotse zalmhengel. Leen laat mij de kracht van splitcane ondervinden. Desgevraagd breek ik met gemak een strikje bamboe

Het resultaat is een unieke hengel.

doormidden. Daarna overhandigt hij mij een exemplaar dat uit twee verlijmde lagen bamboe bestaat. Met moeite kan ik het stokje buigen, breken blijkt onmogelijk. "Het verschil tussen buigzaam en buigbaar.", leert Leen mij.

Leen Huisman (1947) is getrouwd met Ella, samen hebben ze drie kinderen. Hij studeerde Industriële vormgeving in Eindhoven waarna hij de lerarenopleiding voor MO-B akte in Groningen aan de kunstacademie volgde. Huisman is gediplomeerd docent cultuurgeschiedenis, kunstgeschiedenis en handenarbeid. In die Groningse periode werkte hij begin jaren 70 als dagstudent 's avonds in de Beukema-kliniek voor alcoholisten en verslaafden. Vanaf die periode hield hij zich beroepsmatig bezig met het ontwerpen en bouwen van vliegenreels en splitcanehengels.

Indrukwekkende eigenschappen

"Splitcane heeft een ziel. Elke hengel is uniek en dat komt omdat elk stuk bamboe verschilt. Het is een natuurproduct en heeft indrukwekkende eigenschappen. Je kunt van elk materiaal een hengel bouwen: hout, aluminium, staal, kunststof. Als het maar buigt. Maar de technische uitdaging bij splitcane is groter. Per slot van rekening maak je bij deze hengels de hengel zelf. Je maakt zelf de body en daarmee geef je het zelf een eigen karakter."

"Ook gevoelsmatig maakt het mij uit of ik met een splitcane op karper vis, of met een carbon hengel. Vergelijk het maar met een oldtimer auto. Rijden in een dergelijk model levert een aparte sensatie op die niet te vergelijken is met het gevoel van een moderne auto. Daar komt bij dat geen enkele splitcane hengel gelijk is. Toewijding en vakkennis zijn bepalend voor de kwaliteit van de hengel. En een goed afgebouwde

hengel ziet er niet alleen mooi uit maar gaat ook nog eens langer mee. De keuze van bijvoorbeeld lak en bindzijde kan bepalend zijn voor de levensduur van een hengel. Eigenlijk is het een wonder dat er nog steeds dergelijke hengels gebouwd worden."

"Iedere splitcane bouwer heeft zo zijn eigen dingen toegevoegd aan het traditionele werkproces. Negentig procent van dat wat ik doe heb ik geleerd uit de boeken en van restauraties. De resterende tien procent bestaat uit kleinigheden van mijzelf. Dat kunnen verschillende dingen zijn. Bijvoorbeeld experimenten met lijm- en laksoorten. Of verschillende hittebehandelingen. Al werkend leer je veel en loop je tegen nieuwe vondsten aan. Ook de tapering van de hengel blijft bij mij onderwerp van terugkerend onderzoek. Eigenlijk ben je op zoek naar een optimum dat zelden voorkomt. Je bent op zoek naar het toeval dus." **V**

Hoewel zijn hart bij het maken van hengels ligt, verdient Leen Huisman zijn geld met de productie van reels.

